

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
της 18ης Νοεμβρίου 2021¹

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-339/20 και C-397/20

VD (C-339/20)
SR (C-397/20)

[αίτηση του Cour de cassation (Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Γαλλία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και χειραγώγηση της αγοράς – Οδηγία 2003/6/ΕΚ – Άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχεία α' και δ' – Κανονισμός (ΕΕ) 596/2014 – Άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η' – Οδηγία 2002/58/ΕΚ – Άρθρο 15, παράγραφος 1 – Εξουσίες επιτήρησης και έρευνας των αρμόδιων αρχών – Δυνατότητα των αρμόδιων αρχών να απαιτούν να τους παραδίδονται τα υπάρχοντα αρχεία τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και ανταλλαγών δεδομένων – Εθνική ρύθμιση η οποία επιβάλλει στους φορείς παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών προσωρινή, αλλά γενική διατήρηση των δεδομένων σύνδεσης»

1. Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στις υπό κρίση συνεκδικαζόμενες υποθέσεις σχετίζονται στενά με εκείνες στις υποθέσεις C-793/19, SpaceNet, C-794/19, Telekom Deutschland, και C-140/20, Commissioner of the Garda Síochána κ.λπ., επί των οποίων αναπτύσσω επίσης σήμερα τις προτάσεις μου².

2. Στις προτάσεις SpaceNet και Telekom Deutschland και στις προτάσεις Commissioner of the Garda Síochána εκθέτω τους λόγους για τους οποίους προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, Γερμανία) και στο Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο, Ιρλανδία), αντιστοίχως, απάντηση βασισμένη στη νομολογία σχετικά με την οδηγία 2002/58/ΕΚ³, όπως «ανακεφαλαιώνεται» στην απόφαση La Quadrature du Net⁴.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

² Στο εξής: προτάσεις SpaceNet και Telekom Deutschland και προτάσεις Commissioner of the Garda Síochána, αντιστοίχως.

³ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (ΕΕ 2002, L 201, σ. 37).

⁴ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, στο εξής: απόφαση La Quadrature du Net).

3. Είναι, εντούτοις, αληθές ότι οι δύο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Cour de Cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) δεν αφορούν άμεσα την οδηγία 2002/58, αλλά την οδηγία 2003/6/ΕΚ⁵ και τον κανονισμό (ΕΕ) 596/2014⁶.

4. Εν πάση περιπτώσει, το ζήτημα που τίθεται στις δύο υπό κρίση υποθέσεις είναι, κατ' ουσίαν, πανομοιότυπο με εκείνο που τίθεται στις προμνησθείσες άλλες αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, ήτοι αν τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν υποχρέωση γενικής και χωρίς διάκριση διατήρησης των δεδομένων κίνησης των ηλεκτρονικών επικοινωνιών⁷.

5. Ως εκ τούτου, παρότι εν προκειμένω τίθεται ζήτημα εφαρμογής της οδηγίας 2003/6 και του κανονισμού 596/2014 (που σκοπούν στην καταπολέμηση πράξεων οι οποίες χαρακτηρίζονται κατάχρηση αγοράς)⁸, εκτιμώ ότι στο πλαίσιο αυτό έχει εφαρμογή η νομολογία του Δικαστηρίου που ανακεφαλαιώνεται στην απόφαση La Quadrature du Net.

I. Νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η οδηγία 2002/58

6. Κατά το άρθρο 1 («Πεδίο εφαρμογής και στόχος»):

«1. Η παρούσα οδηγία προβλέπει την εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων οι οποίες απαιτούνται προκειμένου να διασφαλίζεται ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, και ιδίως του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και την εμπιστευτικότητα, όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και των εξοπλισμών και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην [Ένωση].

2. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας εξειδικεύουν και συμπληρώνουν την οδηγία 95/46/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 1995, L 281, σ. 31)] για τους σκοπούς που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Επιπλέον, οι εν λόγω διατάξεις παρέχουν προστασία των εννόμων συμφερόντων των συνδρομητών που είναι νομικά πρόσωπα.

3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε δραστηριότητες οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της [ΣΛΕΕ], όπως οι δραστηριότητες που καλύπτονται από τους τίτλους V και VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και σε κάθε περίπτωση στις δραστηριότητες που αφορούν

⁵ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς (κατάχρηση αγοράς) (ΕΕ 2003, L 96, σ. 16).

⁶ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την κατάχρηση της αγοράς (κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς) και την κατάργηση της οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 173, σ. 1).

⁷ Εν προκειμένω, φαίνεται ότι η υποχρέωση δεν αφορά τα δεδομένα θέσης, καίτοι η διαχωριστική γραμμή μεταξύ δεδομένων κίνησης και δεδομένων θέσης δεν είναι πάντοτε σαφής.

⁸ Υπό την ευρεία έννοιά της, η οποία λαμβάνεται υπόψη στις παρούσες προτάσεις, η κατάχρηση της αγοράς καλύπτει «την παράνομη συμπεριφορά στις χρηματοπιστωτικές αγορές και για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να ερμηνεύεται ως συνιστάμενη σε κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών, σε παράνομη ανακοίνωση προνομιακών πληροφοριών και σε χειραγώγηση της αγοράς» (αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 596/2014).

τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους (συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής ευημερίας του κράτους εφόσον οι δραστηριότητες συνδέονται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και στις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου.»

7. Το άρθρο 2 («Ορισμοί») ορίζει τα εξής:

«Εκτός αν άλλως ορίζεται, ισχύουν οι ορισμοί που περιλαμβάνονται στην οδηγία 95/46/ΕΚ και την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο) [ΕΕ 2002, L 108, σ. 33].

Επίσης, ισχύουν και οι ακόλουθοι ορισμοί, βάσει των οποίων νοούνται ως:

[...]

β) “δεδομένα κίνησης”, τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσης της·

γ) “δεδομένα θέσης”: τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή από υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών και που υποδεικνύουν τη γεωγραφική θέση του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών·

[...]».

8. Το άρθρο 15, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα για να περιορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6, στο άρθρο 8, παράγραφοι 1 έως 4, και στο άρθρο 9 της παρούσας οδηγίας, εφόσον ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαίο, κατάλληλο και ανάλογο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας (δηλαδή της ασφάλειας του κράτους), της εθνικής άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, και για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων ή της άνευ αδείας χρησιμοποίησης του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη δύνανται, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα που θα προβλέπουν τη φύλαξη δεδομένων για ορισμένο χρονικό διάστημα για τους λόγους που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο. Όλα τα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα παράγραφο είναι σύμφωνα με τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφοι 1 και 2 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.»

2. Η οδηγία 2003/6

9. Κατά το άρθρο 11:

«Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων των δικαστικών αρχών, κάθε κράτος μέλος ορίζει μία μόνο διοικητική αρχή αρμόδια να εξασφαλίσει την εφαρμογή των διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας.

[...]»

10. Κατά το άρθρο 12:

«1. Η αρμόδια αρχή έχει όλες τις εξουσίες εποπτείας και διερεύνησης, που είναι αναγκαίες για την άσκηση των καθηκόντων της. [...]

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 6, παράγραφος 7, οι εξουσίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου ασκούνται εντός του πλαισίου της εθνικής νομοθεσίας και πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον το δικαίωμα της αρμόδιας αρχής:

α) να έχει πρόσβαση σε οποιοδήποτε έγγραφο σε οποιαδήποτε μορφή αυτού και να λαμβάνει αντίγραφό του·

[...]

δ) να απαιτεί υπάρχοντα στοιχεία για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις και υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων·

[...]».

3. Ο κανονισμός 596/2014

11. Ο κανονισμός περιέχει τις ακόλουθες αιτιολογικές σκέψεις:

«(1) Η δημιουργία μιας πραγματικά εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών είναι σημαντική για την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στην Ένωση.

(2) Προϋπόθεση για μια ολοκληρωμένη, αποτελεσματική και διαφανή χρηματοπιστωτική αγορά είναι η ακεραιότητα της αγοράς. Η ομαλή λειτουργία των αγορών κινητών αξιών και η διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού προς αυτές αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία. Η κατάχρηση της αγοράς βλάπτει την ακεραιότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών και την εμπιστοσύνη του κοινού στις κινητές αξίες και τα παράγωγα μέσα.

[...]

(62) Ένα σύνολο αποτελεσματικών εργαλείων, εξουσιών και πόρων για την αρμόδια αρχή κάθε κράτους μέλους εγγυάται την αποτελεσματικότητα της εποπτείας. Ως εκ τούτου, ο παρών κανονισμός προβλέπει ειδικότερα μια ελάχιστη δέσμη εποπτικών και ερευνητικών εξουσιών που θα πρέπει να διαθέτουν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Οι εξουσίες αυτές θα πρέπει να ασκούνται, εφόσον το απαιτεί η εθνική νομοθεσία, με αίτηση προς τις αρμόδιες δικαστικές αρχές. [...]

[...]

(65) Τα υπάρχοντα στοιχεία της καταγραφής τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλων χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που εκτελούν συναλλαγές και τεκμηριώνουν την εκτέλεση αυτών, καθώς και τα υπάρχοντα στοιχεία για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις και τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων από φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών αποτελούν κρίσιμα, και κάποιες φορές τα μοναδικά,

αποδεικτικά στοιχεία για τον εντοπισμό και την απόδειξη πράξεων κατάχρησης προνομιακών πληροφοριών και πράξεων χειραγώγησης της αγοράς. Μέσω των στοιχείων για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις και των αρχείων διακίνησης δεδομένων μπορεί να προσδιοριστεί η ταυτότητα ενός προσώπου που είναι υπεύθυνο για τη διάδοση ψευδών ή παραπλανητικών πληροφοριών ή μπορεί να διαπιστωθεί ότι κάποια πρόσωπα επικοινωνήσαν μια ορισμένη στιγμή και ότι υφίσταται μια σχέση μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων. Συνεπώς, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ζητούν υπάρχοντα αρχεία καταγραφής τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, ηλεκτρονικών επικοινωνιών και αρχεία διακίνησης δεδομένων τα οποία τηρούνται από επιχείρηση παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα σύμφωνα με την οδηγία 2014/65/ΕΕ. Η πρόσβαση σε αρχεία διακίνησης δεδομένων και καταγραφής τηλεφωνικών συνδιαλέξεων είναι αναγκαία για την παροχή αποδεικτικών στοιχείων και ερευνητικών πληροφοριών σχετικά με πιθανή κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών ή πιθανή χειραγώγηση της αγοράς, και κατά συνέπεια για τον εντοπισμό της κατάχρησης της αγοράς και την επιβολή κυρώσεων. [...] Η πρόσβαση στα στοιχεία τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και τα αρχεία διακίνησης δεδομένων που τηρούνται από φορέα εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών δεν περιλαμβάνει την πρόσβαση στο περιεχόμενο φωνητικών τηλεφωνικών επικοινωνιών.

- (66) Παρότι ο παρών κανονισμός ορίζει μια ελάχιστη δέσμη εξουσιών που θα πρέπει να διαθέτουν οι αρμόδιες αρχές, οι εξουσίες αυτές θα πρέπει να ασκούνται στο πλαίσιο ενός πλήρους συστήματος εθνικής νομοθεσίας το οποίο θα εξασφαλίζει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή. Για την άσκηση των εξουσιών αυτών, η οποία μπορεί να συνεπάγεται σοβαρές παρεμβάσεις στο δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και των επικοινωνιών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν θεσπίσει κατάλληλες και αποτελεσματικές εγγυήσεις έναντι οιασδήποτε κατάχρησης, για παράδειγμα όταν απαιτείται προηγούμενη άδεια από τις δικαστικές αρχές του οικείου κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιτρέπουν στις αρμόδιες αρχές να ασκούν αυτές τις παρεμβατικές εξουσίες στον βαθμό που είναι αναγκαίος για την κατάλληλη διερεύνηση σοβαρών περιπτώσεων στις οποίες δεν υπάρχουν ισοδύναμα μέσα για την αποτελεσματική επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος.

[...]

- (77) Ο παρών κανονισμός σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο Χάρτης). Συνεπώς, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται σύμφωνα με τα εν λόγω δικαιώματα και αρχές. [...]

[...]»

12. Το άρθρο 1 («Αντικείμενο») έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός θεσπίζει ένα κοινό κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με την κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών, την παράνομη ανακοίνωση προνομιακών πληροφοριών και τη χειραγώγηση της αγοράς (“κατάχρηση αγοράς”), καθώς και μέτρα για την πρόληψη της κατάχρησης της αγοράς για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Ένωση και για την ενίσχυση της προστασίας των επενδυτών και της εμπιστοσύνης στις εν λόγω αγορές.»

13. Το άρθρο 3 («Ορισμοί») ορίζει, στο σημείο 27, ότι, για τους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού, ως «αρχεία δεδομένων κίνησης» νοούνται τα «αρχεία “δεδομένων κίνησης” κατά την έννοια του άρθρου 2 δεύτερο εδάφιο στοιχείο β) της οδηγίας 2002/58 [...]».

14. Το άρθρο 22 («Αρμόδιες αρχές») ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων των δικαστικών αρχών, κάθε κράτος μέλος διορίζει μια ενιαία διοικητική αρμόδια αρχή για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού [...]».

15. Κατά το άρθρο 23 («Εξουσίες των αρμόδιων αρχών»):

«[...]»

2. Για να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους δυνάμει του παρόντος κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές διαθέτουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, τουλάχιστον τις ακόλουθες εξουσίες εποπτείας και έρευνας:

α) να έχουν πρόσβαση σε οποιοδήποτε έγγραφο και άλλα δεδομένα οποιασδήποτε μορφής και να λαμβάνουν ή να παίρνουν αντίτυπο αυτών·

[...]

ζ) να ζητούν τα υπάρχοντα αρχεία καταγραφής τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή άλλα αρχεία διακίνησης δεδομένων που τηρούνται από επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, πιστωτικά ιδρύματα ή άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα·

η) να ζητούν, αν αυτό επιτρέπεται βάσει της εθνικής νομοθεσίας, τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων που τηρούνται από φορέα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών όταν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες παράβασης και τα εν λόγω αρχεία ενδέχεται να είναι σημαντικά για την έρευνα παραβάσεων του άρθρου 14 στοιχείο α) ή β) ή του άρθρου 15·

[...]

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι υφίστανται κατάλληλα μέτρα ούτως ώστε οι αρμόδιες αρχές να διαθέτουν όλες τις εξουσίες εποπτείας και έρευνας που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

[...]

4. Η γνωστοποίηση πληροφοριών στην αρμόδια αρχή από κάποιο πρόσωπο σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό δεν θεωρείται ότι παραβιάζει κάποιον περιορισμό στη δημοσιοποίηση πληροφοριών που επιβάλλεται διά συμβολαίου ή διά νομοθετικής, κανονιστικής ή διοικητικής διάταξης, και δεν επισύρει για το πρόσωπο που προβαίνει στη γνωστοποίηση καμία απολύτως νομική ευθύνη σε σχέση με την εν λόγω γνωστοποίηση.»

16. Το άρθρο 28 («Προστασία δεδομένων») ορίζει τα εξής:

«Όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές εκτελούν τα καθήκοντά τους για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού σύμφωνα με τις εθνικές νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις οι οποίες

ενσωματώνουν την οδηγία 95/46/ΕΚ. Όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την [Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ)] στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού, η ΕΑΚΑΑ συμμορφώνεται με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 2001, L 8, σ. 1)].

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τηρούνται για μέγιστο διάστημα πέντε ετών.»

B. Το εθνικό δίκαιο

1. Ο Code monétaire et financier (νομισματικός και χρηματοπιστωτικός κώδικας, στο εξής: CMF)

17. Το άρθρο L. 621-10, πρώτο εδάφιο, του CMF, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, όριζε τα εξής:

«Οι διενεργούντες έρευνα υπάλληλοι και οι ελεγκτές μπορούν, για τις ανάγκες της έρευνας ή του ελέγχου, να ζητούν να τους κοινοποιείται κάθε έγγραφο, ανεξαρτήτως του υλικού φορέα αυτού. Οι διενεργούντες έρευνα υπάλληλοι μπορούν επίσης να ζητούν να τους κοινοποιούνται τα δεδομένα που διατηρούν και επεξεργάζονται οι φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στο πλαίσιο του άρθρου L. 34-1 του code des postes et des communications électroniques (κώδικα ταχυδρομείων και ηλεκτρονικών επικοινωνιών, στο εξής: CPCE) και οι πάροχοι υπηρεσιών που μνημονεύονται στις υποπαραγράφους 1 και 2, της παραγράφου I, του άρθρου 6 του loi n.º 2004-575 du 21 juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique (νόμου 2004-575, της 21ης Ιουνίου 2004, για την εμπιστοσύνη στην ψηφιακή οικονομία, στο εξής: νόμος 2004-575), και να λαμβάνουν αντίγραφα των δεδομένων αυτών.»

18. Κατά το άρθρο L. 621-10-2 του CMF, όπως ίσχυε στην παρούσα υπόθεση:

«Για τη διερεύνηση κατάχρησης αγοράς [...] οι διενεργούντες έρευνα μπορούν να ζητούν να τους κοινοποιούνται τα δεδομένα που διατηρούν και επεξεργάζονται οι φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, υπό τις προϋποθέσεις και εντός των ορίων που προβλέπονται στο άρθρο L. 34-1 του [CPCE], και οι πάροχοι που μνημονεύονται στο άρθρο 6, παράγραφος I, σημεία 1 και 2, του [νόμου 2004-575].

Η κοινοποίηση των δεδομένων που μνημονεύονται στο πρώτο εδάφιο του παρόντος άρθρου απαιτεί την προηγούμενη άδεια ελεγκτή των αιτήσεων πρόσβασης στα δεδομένα σύνδεσης.

[...]»

2. Ο CPCE

19. Κατά το άρθρο L. 34-1 του CPCE όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών:

«[...]

II. Οι φορείς παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαγράφουν ή καθιστούν ανώνυμα όλα τα στοιχεία των δεδομένων κίνησης, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου III [...]

[...]

III. Για τις ανάγκες της έρευνας, της διαπιστώσεως και της διώξεως ποινικών αδικημάτων [...] επιτρέπεται η αναβολή για μέγιστη διάρκεια ενός έτους των ενεργειών διαγραφής ή ανωνυμοποίησης ορισμένων κατηγοριών τεχνικών δεδομένων. [...]

[...]

VI. Τα δεδομένα που αποθηκεύονται και υποβάλλονται σε επεξεργασία υπό τους όρους των παραγράφων III, IV και V αφορούν αποκλειστικώς την ταυτοποίηση των χρηστών των παρεχόμενων από τους παρόχους, τα τεχνικά χαρακτηριστικά των παρεχόμενων επικοινωνιών και τον εντοπισμό του τερματικού εξοπλισμού.

Τα δεδομένα αυτά δεν επιτρέπεται να αφορούν το περιεχόμενο της επικοινωνίας ή των κάθε είδους πληροφοριών στις οποίες υπήρξε πρόσβαση στο πλαίσιο της παροχής των ως άνω υπηρεσιών επικοινωνίας.

[...]»

20. Το άρθρο R. 10-13 του CPCE προέβλεπε τα ακόλουθα:

«I. Κατ' εφαρμογήν της παραγράφου III του άρθρου L. 34-1, οι φορείς παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διατηρούν για τις ανάγκες της έρευνας, της διαπιστώσεως και της διώξεως ποινικών αδικημάτων:

- a) τις πληροφορίες που καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του χρήστη·
- b) τα δεδομένα σχετικά με τον χρησιμοποιούμενο τερματικό εξοπλισμό επικοινωνίας·
- c) τα τεχνικά χαρακτηριστικά, καθώς επίσης και την ημερομηνία, την ώρα και τη διάρκεια εκάστης επικοινωνίας·
- d) τα δεδομένα σχετικά με τις ζητηθείσες ή χρησιμοποιηθείσες συμπληρωματικές υπηρεσίες και τους παρόχους τους·
- e) τα δεδομένα που καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του ή των αποδεκτών της επικοινωνίας.

II. Για τις δραστηριότητες τηλεφωνίας, ο πάροχος διατηρεί τα δεδομένα που αναφέρονται στην παράγραφο II και, επιπλέον, εκείνα που καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση της προέλευσης και της θέσης της επικοινωνίας.

III. Η διάρκεια διατήρησης των δεδομένων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο είναι ένα έτος από την ημερομηνία καταχώρισης.

[...]»

21. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι τα ως άνω δεδομένα σύνδεσης είναι εκείνα που παράγονται ή υφίστανται επεξεργασία κατόπιν επικοινωνίας και αφορούν τις περιστάσεις της συγκεκριμένης επικοινωνίας και τους χρήστες της υπηρεσίας, αποκλεισμένης οιασδήποτε ενδείξεως σχετικά με το περιεχόμενο των μηνυμάτων.

II. Πραγματικά περιστατικά, διαφορές και προδικαστικά ερωτήματα

22. Τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία ανέκυψαν οι δύο υπό κρίση αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως είναι κατ' ουσίαν πανομοιότυπα.

23. Με κατηγορητήριο της 22ας Μαΐου 2014, κινήθηκε προδικασία για τη διερεύνηση πράξεων που χαρακτηρίστηκαν ως αδικήματα χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών και αποδοχής προϊόντων εγκλήματος.

24. Στις 23 και 25 Σεπτεμβρίου 2015, η Autorité des marchés financiers (επιτροπή κεφαλαιαγοράς, Γαλλία, στο εξής: AMF) απέστειλε στην εισαγγελική αρχή μηνυτήρια αναφορά συνοδευόμενη από στοιχεία προερχόμενα από έρευνα που είχε διενεργήσει η AMF, τα οποία περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με τη χρήση τηλεφωνικών γραμμών.

25. Για τη συλλογή των δεδομένων που αφορούσαν τη χρήση των εν λόγω τηλεφωνικών γραμμών, οι υπάλληλοι της AMF στηρίχθηκαν στο άρθρο L. 621-10 του CMF.

26. Βάσει της εν λόγω μηνυτήριας αναφοράς, με τρία συμπληρωματικά κατηγορητήρια της 29ης Σεπτεμβρίου 2015, της 22ας Δεκεμβρίου 2015 και της 23ης Νοεμβρίου 2016, η προδικασία επεκτάθηκε σε συγκεκριμένους τίτλους και χρηματοπιστωτικά μέσα συνδεδεμένα με αυτούς, για τα ανωτέρω ποινικά αδικήματα καθώς και για αυτά της συνέργειας, της δωροδοκίας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

27. Κατηγορηθέντες για τα αδικήματα της χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες για πράξεις σχετιζόμενες με τους ως άνω τίτλους, ο VD και ο SR υπέβαλαν αίτηση κήρυξης ακυρότητας, ζητώντας να μη ληφθούν υπόψη ορισμένα δικονομικά έγγραφα λόγω παράβασης, μεταξύ άλλων, των άρθρων 7, 8, 11 και 52 του Χάρτη, καθώς και του άρθρου 15 της οδηγίας 2002/58.

28. Κατόπιν απόρριψης των αιτημάτων τους με δύο αποφάσεις, της 20ής Δεκεμβρίου 2018 και της 7ης Μαρτίου 2019, του chambre de l'instruction de la cour d'appel de Paris, 2^e section (του δικαστικού συμβουλίου του εφετείου Παρισιού, δεύτερο τμήμα, Γαλλία), οι κατηγορηθέντες άσκησαν αναίρεση ενώπιον του Cour de cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), το οποίο υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνεπάγεται το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας 2003/6 [...], όπως και το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η', του κανονισμού [596/2014] [...], ερμηνευόμενο με γνώμονα την αιτιολογική σκέψη 65 του κανονισμού αυτού και λαμβανομένου υπόψη του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών που ανταλλάσσονται και του εύρους του κοινού που μπορεί να εμπλέκεται, τη δυνατότητα του εθνικού νομοθέτη να επιβάλλει στους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών προσωρινή, αλλά γενικευμένη, διατήρηση των δεδομένων συνδέσεως, προκειμένου να καθίσταται δυνατό στη διοικητική αρχή που μνημονεύεται στα άρθρα 11 της οδηγίας και 22 του κανονισμού, οσάκις δημιουργούνται σε

βάρος ορισμένων προσώπων εύλογες υπόνοιες ότι ενέχονται σε κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών ή σε πράξεις χειραγωγήσεως της αγοράς, να ζητεί, από τον πάροχο, τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων, οσάκις υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι τα εν λόγω αρχεία που συνδέονται με το αντικείμενο της έρευνας ενδέχεται να είναι σημαντικά για την απόδειξη του υποστατού της παραβάσεως, καθιστώντας δυνατή, μεταξύ άλλων, την ανίχνευση των επαφών μεταξύ των ενδιαφερομένων, πριν γεννηθούν οι υπόνοιες;

- 2) Στην περίπτωση κατά την οποία η απάντηση του Δικαστηρίου είναι τέτοια ώστε το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) να κρίνει ότι η γαλλική νομοθεσία για τη διατήρηση των δεδομένων συνδέσεως δεν είναι σύμφωνη με το ενωσιακό δίκαιο, μπορούν τα αποτελέσματα της νομοθεσίας αυτής να διατηρηθούν σε ισχύ προσωρινά, προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο ανασφάλειας δικαίου και να καταστεί δυνατό τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί και διατηρηθεί προηγουμένως να χρησιμοποιηθούν για κάποιον από τους σκοπούς που αφορά η νομοθεσία αυτή;
- 3) Δύναται εθνικό δικαιοδοτικό όργανο να διατηρήσει προσωρινά σε ισχύ τα αποτελέσματα νομοθεσίας που επιτρέπει στους υπαλλήλους ανεξάρτητης δημοσίας αρχής, επιφορτισμένης με τη διεξαγωγή ερευνών στον τομέα της καταχρήσεως της αγοράς, να ζητούν, χωρίς προηγούμενο έλεγχο δικαιοδοτικού οργάνου ή άλλης ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, την κοινοποίηση δεδομένων συνδέσεως;»

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

29. Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 24 Ιουλίου 2020 και στις 20 Αυγούστου 2020, αντιστοίχως.

30. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο VD, ο SR, η Ισπανική η Εσθονική, η Ιρλανδική, η Πολωνική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

31. Στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, που διεξήχθη στις 14 Σεπτεμβρίου 2021, παρέστησαν ο VD, ο SR, η Γαλλική, η Δανική, η Εσθονική, η Ιρλανδική και η Ισπανική Κυβέρνηση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων.

IV. Ανάλυση

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

32. Επί της επίμαχης στις δύο υπό κρίση υποθέσεις εθνικής ρύθμισης έχουν εκδοθεί ορισμένες αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων οι οποίες είναι σκόπιμο να μνημονευθούν.

1. Απόφαση του Conseil constitutionnel (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Γαλλία) της 21ης Ιουλίου 2017

33. Το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι το πρώτο εδάφιο του άρθρου L. 621-10 του CMF κρίθηκε αντισυνταγματικό, με απόφαση του Conseil constitutionnel (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 21ης Ιουλίου 2017⁹.

34. Εντούτοις, το Conseil constitutionnel (Συνταγματικό Δικαστήριο) ανέβαλε την έναρξη ισχύος των αποτελεσμάτων της κήρυξης της αντισυνταγματικότητας έως την 31η Δεκεμβρίου 2018.

35. Στο μεταξύ, ο εθνικός νομοθέτης εισήγαγε στον CMF το άρθρο L. 621-10-2, με το οποίο θέσπισε καθεστώς προηγούμενης έγκρισης της πρόσβασης στα δεδομένα σύνδεσης από ανεξάρτητη διοικητική αρχή.

36. Κατά το αιτούν δικαστήριο:

- λαμβανομένου υπόψη ότι αναβλήθηκε η έναρξη ισχύος των αποτελεσμάτων της κήρυξης της αντισυνταγματικότητας του πρώτου εδαφίου του άρθρου L. 621-10 του CMF –ως ίσχυε κατά τον χρόνο των επίμαχων πραγματικών περιστατικών στις υπό κρίση υποθέσεις–, η εν λόγω διάταξη δεν πρέπει να θεωρηθεί αντισυνταγματική¹⁰.
- εντούτοις, στο μέτρο που δεν εξαρτούσε την πρόσβαση στα δεδομένα σύνδεσης από προηγούμενο έλεγχο δικαστηρίου ή ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, η ως άνω διάταξη «δεν ήταν σύμφωνη με τις απαιτήσεις που θέτουν τα άρθρα 7, 8 και 11 του Χάρτη [...], όπως έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο»¹¹.

37. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το «μόνο ζήτημα που εγείρεται αφορά τη δυνατότητα αναβολής των συνεπειών της αντισυνταγματικότητας του άρθρου L. 621-10 του [CMF]»¹².

38. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο δεν ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο L. 621-10 του CMF συνάδει προς το δίκαιο της Ένωσης, αλλά, εκκινώντας από τη διαπίστωση ότι η εν λόγω διάταξη δεν συνάδει με πλείονες διατάξεις του Χάρτη, ζητεί μόνον να διευκρινιστεί αν, όπως συνέβη στο εγχώριο δίκαιο όσον αφορά τα αποτελέσματα της κήρυξης της αντισυνταγματικότητας της εν λόγω διάταξης, είναι επίσης δυνατόν να αναβληθεί η έναρξη ισχύος των έννομων αποτελεσμάτων που συνδέονται με την αντίθεσή της προς το δίκαιο της Ένωσης. Αυτό είναι το αντικείμενο του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος.

⁹ Το Conseil constitutionnel (Συνταγματικό Δικαστήριο) έκρινε ότι η διαδικασία πρόσβασης της AMF στα δεδομένα σύνδεσης δεν ήταν συμβατή με το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής κατά το άρθρο 2 της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη.

¹⁰ Σημείο 28 της διατάξεως περί παραπομπής στην υπόθεση C-339/20 και σημείο 43 της διατάξεως περί παραπομπής στην υπόθεση C-397/20.

¹¹ Όπ.π.

¹² Σημεία 29 και 44 των αντίστοιχων διατάξεων περί παραπομπής.

2. Απόφαση του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Γαλλία) της 21ης Απριλίου 2021

39. Μετά την υποβολή των δύο υπό κρίση αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) εξέδωσε, την 21η Απριλίου 2021¹³, απόφαση στην υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας είχε υποβληθεί η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που οδήγησε στην απόφαση La Quadrature du Net.

40. Με την εν λόγω απόφαση, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να μην εφαρμόσει το άρθρο L. 34-1 του CPCE και να επιβάλει στην Κυβέρνηση την υποχρέωση να καταργήσει, εντός προθεσμίας έξι μηνών, το άρθρο R. 10-13 του CPCE, καθότι τα άρθρα αυτά δεν περιορίζουν δεόντως τους σκοπούς της υποχρέωσης γενικής και χωρίς διάκριση διατήρησης των δεδομένων κίνησης και θέσης¹⁴.

41. Το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) μνημόνευσε την προσαρμογή των επίμαχων διατάξεων στην οδηγία 2002/58. Κατά το ίδιο, από την απάντηση που παρέσχε το Δικαστήριο με την απόφαση La Quadrature du Net προκύπτει ότι οι εν λόγω διατάξεις έπρεπε είτε να μην εφαρμοστούν (écarter) στην υπόθεση της κύριας δίκης (στην περίπτωση του άρθρου L. 34-1 του CPCE)¹⁵ είτε να καταργηθούν (στην περίπτωση του άρθρου R. 10-13 του CPCE)¹⁶.

42. Η λυσιτέλεια της απόφασης La Quadrature du Net προκειμένου να απαντηθεί το πρώτο προδικαστικό ερώτημα στις υπό κρίση αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως είναι πρόδηλη, δεδομένου ότι, στην εν λόγω απόφαση, λήφθηκε υπόψη, μεταξύ άλλων διατάξεων, το άρθρο R. 10-13 του CPCE¹⁷, το οποίο, σε συνδυασμό με το άρθρο L. 34-I του CPCE, είναι καθοριστικό για την εφαρμογή του άρθρου L. 621-10 του CMF.

43. Υπενθυμίζεται ότι, για τη συλλογή δεδομένων σχετικών με τη χρήση των τηλεφωνικών γραμμών από τους υπόπτους για την τέλεση των αδικημάτων τα οποία αφορούσε η διερεύνηση ενδεχόμενης κατάχρησης αγοράς, οι υπάλληλοι της δημόσιας αρχής βασίστηκαν, ακριβώς, στο άρθρο L. 621-10 του CMF.

3. Κατέστησαν οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως άνευ αντικειμένου;

44. Όπως προεκτέθηκε, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η επίμαχη εθνική ρύθμιση συνάδει με την οδηγία 2003/6 και τον κανονισμό 596/2014, στο μέτρο που αμφότερες οι εν λόγω πράξεις μπορούν να παρέχουν συγκεκριμένη βάση για την υποχρέωση διατήρησης των δεδομένων, διαφορετική από την προβλεπόμενη στην οδηγία 2002/58.

¹³ Απόφαση αριθ. 393099 (ECLI:FR:CEASS:2021:393099.20210421). Όπως είναι ευνόητο, δεν μπορώ, στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης, να σχολιάσω το περιεχόμενο της ως άνω απόφασης όσον αφορά τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης ορισμένων χωρίων ή κρίσεων της (ειδικότερα, αυτών που αφορούν την πρόσβαση, για άλλους σκοπούς, σε δεδομένα που διατηρούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας) ή τον τρόπο ερμηνείας της απόφασης La Quadrature du Net. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή επισήμανε ότι αξιολογεί το αν απαιτείται κάποιου είδους αντίδραση στην ως άνω απόφαση, χωρίς να έχει λάβει ακόμη καμία απόφαση συναφώς.

¹⁴ Το Δικαστήριο κάλεσε τους μετέχοντες στη διαδικασία να διατυπώσουν παρατηρήσεις επί της απόφασης αυτής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

¹⁵ Σκέψη 58 της απόφασης του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας).

¹⁶ Σημείο 2 του διατακτικού της απόφασης του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας).

¹⁷ Απόφαση La Quadrature du Net (σκέψη 70): «Όσον αφορά το άρθρο R. 10-13 του CPCE και την προβλεπόμενη σε αυτό γενική και χωρίς διάκριση υποχρέωση διατήρησης των δεδομένων σχετικά με τις επικοινωνίες, το αιτούν δικαστήριο [...] επισημαίνει ότι η διατήρηση αυτή παρέχει στη δικαστική αρχή τη δυνατότητα πρόσβασης στα δεδομένα σχετικά με τις επικοινωνίες που έχει πραγματοποιήσει ένα άτομο πριν υπάρξει υπόνοια ότι έχει διαπράξει ποινικό αδίκημα, με αποτέλεσμα η διατήρηση αυτή να παρουσιάζει μοναδική χρησιμότητα για τη διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη των ποινικών αδικημάτων.»

45. Συνεπώς, εκτιμώ ότι οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δεν κατέστησαν άνευ αντικειμένου, παρά τον αντίκτυπο που μπορεί να έχουν στην εν λόγω εθνική ρύθμιση οι προμνησθείσες αποφάσεις των γαλλικών δικαστηρίων:

- Αφενός, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο το άρθρο R. 10-13 του CPCE να μπορούσε, κατά το εγχώριο δίκαιο, να αναπτύξει κάποια αποτελέσματα στις υποθέσεις των κύριων δικών, κάτι το οποίο απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.
- Αφετέρου, η παραγγελία του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας) προς την Κυβέρνηση, πέραν της υποχρέωσης που εμπεριέχει περί τυπικής κατάργησης της εν λόγω διάταξης, περιλαμβάνει επίσης ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί η νομοθεσία που θα εκδοθεί σε αντικατάσταση αυτής που πρέπει να καταργηθεί¹⁸.

46. Συγκεκριμένα, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) δεν επέβαλε στην Κυβέρνηση μόνο την υποχρέωση να καταργήσει το άρθρο R. 10-13 του CPCE εντός προθεσμίας έξι μηνών, αλλά και την υποχρέωση να «περιορίσει τους σκοπούς που επιδιώκονται με τα εν λόγω άρθρα και να προσαρμόσει το κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με τη διατήρηση των δεδομένων σύνδεσης»¹⁹.

47. Ως εκ τούτου, η επί της ουσίας κρίση του Δικαστηρίου μπορεί να είναι χρήσιμη για το αιτούν δικαστήριο, καθόσον:

- η διατήρηση των δεδομένων κίνησης θα μπορούσε, θεωρητικά, να έχει αυτοτελή βάση στην οδηγία 2003/6 και στον κανονισμό 596/2014, διαφορετική από την παρεχόμενη από την οδηγία 2002/58·
- από την οδηγία 2003/6 και τον κανονισμό 596/2014 θα μπορούσαν να προκύπτουν ιδιαίτερες και συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όσον αφορά τους σκοπούς διατήρησης δεδομένων.

B. Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα

48. Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα αφορά το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας 2003/6 και το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η', του κανονισμού 596/2014.

49. Οι ως άνω διατάξεις επιτρέπουν στις αρμόδιες διοικητικές αρχές να ζητούν από τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (και, ενδεχομένως, από επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, πιστωτικά ιδρύματα ή άλλα χρηματοδοτικά

¹⁸ Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Γαλλική Κυβέρνηση γνωστοποίησε την έκδοση του Loi n° 2021-998 du 30 juillet 2021 relative à la prévention d'actes de terrorisme et au renseignement (νόμου 2021/998, της 31ης Ιουλίου 2021, περί πρόληψης τρομοκρατικών ενεργειών και υπηρεσιών πληροφοριών) (JORF αριθ. 176 της 31ης Ιουλίου 2021). Το άρθρο του 17 τροποποιεί το άρθρο L. 34-1 του CPCE. Με μεταγενέστερο διάταγμα θα καθοριστούν, «ανάλογα με τη δραστηριότητα των φορέων και τη φύση των επικοινωνιών, οι πληροφορίες και οι κατηγορίες διατηρούμενων δεδομένων κατ' εφαρμογήν των [παραγράφων] II bis και III», του άρθρου L. 34 του CPCE, όπως τροποποιήθηκαν.

¹⁹ Σκέψη 59 της απόφασης του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας). Ειδικότερα, και όπως προκύπτει από το σημείο 1 του διατακτικού της εν λόγω απόφασης, η επιβληθείσα προσαρμογή πρέπει να περιλαμβάνει «περιοδική επανεξέταση της ύπαρξης σοβαρής, πραγματικής, ενεστώσας ή προβλέψιμης απειλής κατά της εθνικής ασφάλειας».

ιδρύματα), τα υπάρχοντα αρχεία²⁰ για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις και τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων, όταν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες παράβασης συνιστάμενης σε κατάχρηση αγοράς και τα εν λόγω αρχεία ενδέχεται να είναι σημαντικά για τη διερεύνησή της.

50. Η παραδοχή από την οποία εκκινεί το αιτούν δικαστήριο είναι ότι η πρόσβαση στα εν λόγω αρχεία προϋποθέτει τη δυνατότητα «του εθνικού νομοθέτη να επιβάλλει στους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών προσωρινή, αλλά γενικευμένη, διατήρηση των δεδομένων συνδέσεως, προκειμένου να καθίσταται δυνατό στη διοικητική αρχή [...] να ζητεί, από τον πάροχο, τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων [...] καθιστώντας δυνατή, μεταξύ άλλων, την ανίχνευση των επαφών μεταξύ των ενδιαφερομένων, πριν γεννηθούν οι υπόνοιες».

51. Επομένως, όσον αφορά την υποχρέωση γενικής και χωρίς διάκριση διατήρησης των δεδομένων σύνδεσης σε τομείς άλλους πλην της εθνικής ασφάλειας (εν προκειμένω, στον τομέα της καταπολέμησης της κατάχρησης αγοράς) ισχύει πλήρως η νομολογία του Δικαστηρίου, όπως *ανακεφαλαιώθηκε* με την απόφαση *La Quadrature du Net*.

1. Αυτοτελής νομική βάση η οδηγία 2003/6 και ο κανονισμός 596/2014 για την υποχρέωση διατήρησης δεδομένων;

52. Είναι αληθές ότι η νομολογία της απόφασης *La Quadrature du Net* διαμορφώθηκε σε σχέση με την οδηγία 2002/58, ενώ οι πράξεις που μνημονεύει εν προκειμένω το *Cour de cassation* (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) είναι η οδηγία 2003/6 και ο κανονισμός 596/2014.

53. Ωστόσο, πράξη αναφοράς είναι η οδηγία 2002/58, καθόσον αφορά, όπως προκύπτει από τον τίτλο της, την «επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών».

54. Τόσο η οδηγία 2003/6 (της οποίας αντικείμενο είναι οι πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και οι πράξεις χειραγώγησης της αγοράς) όσο και ο κανονισμός 596/2014 (ο οποίος αφορά την κατάχρηση αγοράς) περιλαμβάνουν κανόνες οι οποίοι, όπως οι μνημονευόμενοι στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα των υπό κρίση αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως, αφορούν την *επεξεργασία* των αρχείων διακίνησης δεδομένων.

55. Πρόκειται, επομένως, για κανόνες που, για συγκεκριμένους λειτουργικούς λόγους που ανάγονται στον σκοπό και στο αντικείμενό τους, πρέπει να ερμηνευθούν στο πλαίσιο του καθεστώτος που θέσπισε η οδηγία 2002/58.

56. Τούτο προκύπτει, κατά τη γνώμη μου, από το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2003/6 και από το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η', του κανονισμού 596/2014:

- η πρώτη ως άνω διάταξη αφορά το δικαίωμα της αρμόδιας αρχής «να απαιτεί *υπάρχοντα* [...] αρχεία διακίνησης δεδομένων»²¹.
- το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κανονισμού 596/2014 προβλέπει ότι η αρμόδια αρχή μπορεί να ζητεί «τα *υπάρχοντα* αρχεία καταγραφής τηλεφωνικών συνδιαλέξεων,

²⁰ Κατά το άρθρο 3, σημείο 27, του κανονισμού 596/2004, ως «αρχεία δεδομένων κίνησης» νοούνται αρχεία δεδομένων κίνησης κατά την έννοια του άρθρου 2, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/58, ήτοι, «τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της».

²¹ Η υπογράμμιση δική μου.

ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή άλλα αρχεία διακίνησης δεδομένων που *τηρούνται* από επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, πιστωτικά ιδρύματα ή άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα»²².

- τέλος, το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο η', του ίδιου κανονισμού μνημονεύει επίσης «*τα υπάρχοντα* αρχεία διακίνησης δεδομένων που *τηρούνται* από φορέα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών [...]»²³.

57. Κατά τη γνώμη μου, καμία από τις ως άνω διατάξεις δεν παρέχει ειδικές εξουσιοδοτήσεις – διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στην οδηγία 2002/58– για τη *διατήρηση* δεδομένων. Οι εν λόγω διατάξεις επιτρέπουν μόνον την *πρόσβαση* των αρμόδιων διοικητικών αρχών στα διατηρούμενα (*υπάρχοντα*) δεδομένα βάσει της νομοθεσίας που ρυθμίζει, γενικώς, την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ήτοι της οδηγίας 2002/58.

58. Ούτε το άρθρο 28 του κανονισμού 596/2014 (του οποίου την ερμηνεία δεν ζητεί, εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο) θα μπορούσε να προβληθεί ως ενδεχόμενη αυτοτελής νομική βάση για την επιβολή της υποχρέωσης διατήρησης δεδομένων στον εν λόγω τομέα.

59. Το εν λόγω άρθρο, υπό τον τίτλο «Προστασία δεδομένων», και όσον αφορά, εκ νέου, την «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»:

- επιβεβαιώνει το δικαίωμα, και την υποχρέωση, των αρμόδιων αρχών να εκτελούν «τα καθήκοντά τους για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού σύμφωνα με τις εθνικές νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις οι οποίες ενσωματώνουν την οδηγία 95/46/EK»·
- δεν μνημονεύει την υποχρέωση διατήρησης των δεδομένων²⁴ που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, περιοριζόμενο σε παραπομπή στην οδηγία 95/46²⁵ όσον αφορά την προστασία των εν λόγω δεδομένων.

60. Η σιωπή της οδηγίας 2003/6 και του κανονισμού 596/2014 όσον αφορά την υποχρέωση διατήρησης δεδομένων που επιβάλλεται στους φορείς παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών είναι κατανοητή, λαμβανομένης υπόψη της χρονικής εγγύτητάς τους με την οδηγία 2002/58. Ο νομοθέτης της Ένωσης διέθετε ήδη την εν λόγω οδηγία ως εξαντλητικό πλαίσιο αναφοράς για τον καθορισμό των γενικών χαρακτηριστικών της εν λόγω υποχρέωσης (και των εξαιρέσεων από αυτήν) και, επομένως, παρείληκε η θέσπιση ειδικού καθεστώτος διατήρησης για την καταπολέμηση της κατάχρησης αγοράς.

²² Η υπογράμμιση δική μου.

²³ Η υπογράμμιση δική μου.

²⁴ Προβλέπει, εντούτοις, ότι τα δεδομένα διατηρούνται για χρονικό διάστημα πέντε ετών.

²⁵ Οδηγία η οποία καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ 2016, L 119, σ. 1). Υπενθυμίζεται ότι, με την απόφαση La Quadrature du Net (σκέψη 210), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, «[...] όπως ισχύει και για το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, η εξουσία που παρέχει το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 2016/679 στα κράτη μέλη μπορεί να ασκείται μόνον εφόσον τηρείται η απαίτηση της αναλογικότητας, κατά την οποία οι παρεκκλίσεις από την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και οι περιορισμοί τους πρέπει να μην υπερβαίνουν τα όρια του απολύτως αναγκαίου (βλ. κατ' αναλογία, όσον αφορά την οδηγία 95/46, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, IPI, C-473/12, EU:C:2013:715, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία)».

61. Επομένως, η ερμηνεία της οδηγίας 2002/58 από το Δικαστήριο πρέπει να επεκταθεί με φυσικό τρόπο στη διατήρηση δεδομένων τα οποία, καίτοι βρίσκονται στην κατοχή των φορέων παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις ανακριτικές αρχές στο πλαίσιο της καταπολέμησης της κατάχρησης αγοράς.

62. Τα «υπάρχοντα αρχεία» που μνημονεύουν η οδηγία 2003/6 και ο κανονισμός 596/2014 μπορούν να είναι μόνον τα «νομίμως υπάρχοντα αρχεία», ήτοι, αυτά που δημιουργήθηκαν σύμφωνα με την οδηγία 2002/58. Η ίδια αυτή οδηγία, στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης, «προβλέπει, μεταξύ άλλων, την εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων οι οποίες απαιτούνται προκειμένου να διασφαλίζεται ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, και ιδίως του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και την εμπιστευτικότητα, όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών»²⁶.

63. Η *νομιμότητα* των «υπαρχόντων αρχείων» μπορεί να δικαιολογείται, τελικώς, μόνον όταν η ύπαρξή τους καλύπτεται από τα προβλεπόμενα στην οδηγία 2002/58.

64. Η Γαλλική Κυβέρνηση διαφωνεί με την προσέγγιση αυτή. Υποστηρίζει ότι η απάντηση του Δικαστηρίου πρέπει να περιοριστεί στην ερμηνεία της οδηγίας 2003/6 και του κανονισμού 596/2014. Κατά την ίδια, αμφότερες οι εν λόγω πράξεις επιτρέπουν εμμέσως στα κράτη μέλη να θεσπίζουν γενική και χωρίς διάκριση υποχρέωση διατήρησης. Σε διαφορετική περίπτωση, θα θιγόταν σοβαρά η πρακτική αποτελεσματικότητά τους.

65. Δεν συμερίζομαι τα επιχειρήματα της Γαλλικής Κυβέρνησης, πλην όμως, ακόμη και αν γίνονταν δεκτά, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η εν λόγω ενδεχόμενη «έμμεση δυνατότητα» θα εξακολουθούσε να υπόκειται στις προϋποθέσεις στις οποίες υπόκεινται, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη, όταν κάνουν χρήση της δυνατότητας επιβολής της υποχρέωσης γενικής και χωρίς διάκριση διατήρησης δεδομένων βάσει της οδηγίας 2002/58.

66. Με άλλα λόγια, εάν γινόταν δεκτό ότι η οδηγία 2003/6 και ο κανονισμός 596/2014 παρέχουν αυτοτελή βάση για τη διατήρηση των δεδομένων (*quod non*), η εν λόγω διατήρηση θα υπέκειτο στις ίδιες προϋποθέσεις στις οποίες θα υπέκειτο εάν ερειδόταν σε οποιαδήποτε άλλη νομοθετική διάταξη της Ένωσης.

67. Τούτο συμβαίνει διότι, τελικώς, οι εν λόγω προϋποθέσεις απορρέουν από την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη, τον σεβασμό των οποίων επιτάσσουν η οδηγία 2003/6 και ο κανονισμός 596/2014. Αυτά ακριβώς τα δικαιώματα υπενθύμισε το Δικαστήριο στην απόφαση *La Quadrature du Net*.

68. Η ίδια η Γαλλική Κυβέρνηση, αλλά και πολλοί άλλοι παρεμβαίνοντες στην παρούσα διαδικασία, δεν κατόρθωσαν να αποφύγουν τις παραπομπές στη νομολογία που περιέχεται στην ως άνω απόφαση. Σε ορισμένες περιπτώσεις (όπως αυτές της Πορτογαλικής Κυβέρνησης και της Επιτροπής), τόνισαν ότι η απόφαση αυτή παρέχει τις κατευθυντήριες γραμμές για την απάντηση στα υπό κρίση προδικαστικά ερωτήματα· σε άλλες (όπως, ειδικότερα, αυτή της Ιρλανδικής Κυβέρνησης), ζήτησαν ρητώς την αναθεώρηση της εν λόγω απόφασης.

²⁶ Απόφαση *La Quadrature du Net* (σκέψη 91).

69. Επομένως, η συζήτηση στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας επικεντρώθηκε στο αν πρέπει να επιβεβαιωθεί ή να αναθεωρηθεί η νομολογία του Δικαστηρίου όσον αφορά τη νομιμότητα της γενικής και χωρίς διάκριση διατήρησης δεδομένων κίνησης και θέσης στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

2. *Απαγόρευση γενικής και χωρίς διάκριση διατήρησης δεδομένων κίνησης και νομοθετικά μέτρα για την προστασία της εθνικής ασφάλειας ή για την καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας*

70. Όπως εξέθεσα στις σημερινές προτάσεις μου στις υποθέσεις Commissioner of the Garda Síochána, καθώς και SpaceNet και Telekom Deutschland, δεν θεωρώ σκόπιμη την αναθεώρηση της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58.

71. Κατά τη γνώμη μου, στο πλαίσιο αυτό, τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για να δοθεί απάντηση στο αιτούν δικαστήριο προκύπτουν άμεσα από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία *ανακεφαλαιώθηκε* στην απόφαση La Quadrature du Net.

72. Επομένως, υπενθυμίζεται κατ' αρχάς η νομολογία του Δικαστηρίου στην εν λόγω απόφαση, της οποίας η σκέψη 168 έχει ως εξής:

«Το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, αντιτίθεται σε νομοθετικά μέτρα τα οποία προβλέπουν προληπτικώς, για τους σκοπούς του εν λόγω άρθρου 15, παράγραφος 1, γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης. Αντιθέτως, το εν λόγω άρθρο 15, παράγραφος 1, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, δεν αντιτίθεται σε νομοθετικά μέτρα

- τα οποία επιτρέπουν, για τους σκοπούς της διαφύλαξης της εθνικής ασφάλειας, τη δυνατότητα να διατάσσονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να προβαίνουν σε γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης, σε περιπτώσεις στις οποίες το οικείο κράτος μέλος αντιμετωπίζει σοβαρή απειλή για την εθνική ασφάλεια, η οποία είναι πραγματική και ενεστώσα ή προβλέψιμη, εξυπακουόμενου ότι η απόφαση που περιέχει τη διαταγή μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αποτελεσματικού ελέγχου είτε από δικαστήριο είτε από ανεξάρτητη διοικητική αρχή της οποίας η απόφαση έχει δεσμευτικό αποτέλεσμα, προκειμένου να εξακριβωθεί αν συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις αυτές καθώς και αν τηρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις και εγγυήσεις που πρέπει να έχουν θεσπιστεί, και υπό τον όρο ότι η εν λόγω διαταγή μπορεί να ισχύει μόνο για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, με δυνατότητα, ωστόσο, παράτασης της ισχύος της σε περίπτωση εξακολούθησης της απειλής·
- τα οποία προβλέπουν, για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος και την πρόληψη των σοβαρών απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας, στοχευμένη διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης, η οποία πρέπει να οριοθετείται βάσει αντικειμενικών στοιχείων που δεν εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις, ανάλογα με τις κατηγορίες των υποκειμένων των διατηρούμενων δεδομένων ή με τη χρήση γεωγραφικού κριτηρίου, μόνο για το χρονικό διάστημα που είναι απολύτως αναγκαίο, με δυνατότητα, όμως, παράτασής του·
- τα οποία προβλέπουν, για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος και την πρόληψη των σοβαρών απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας,

γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των διευθύνσεων IP που εκχωρούνται στην πηγή της σύνδεσης, για χρονική περίοδο περιοριζόμενη στο απολύτως αναγκαίο·

- τα οποία προβλέπουν, για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος και την πρόληψη των σοβαρών απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας, γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων σχετικά με την ταυτότητα των χρηστών μέσων ηλεκτρονικής επικοινωνίας, και
- τα οποία επιτρέπουν, για την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος και, *κατά μείζονα λόγο*, τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, τη δυνατότητα να διατάσσονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, μέσω απόφασης της αρμόδιας αρχής υποκείμενης σε αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο, να προβαίνουν, για ορισμένο χρονικό διάστημα, στην κατεπείγουσα διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης που διαθέτουν οι εν λόγω πάροχοι υπηρεσιών,

εφόσον τα μέτρα αυτά διασφαλίζουν, με σαφείς και ακριβείς κανόνες, ότι η διατήρηση των επίμαχων δεδομένων εξαρτάται από την τήρηση των σχετικών ουσιαστικών και διαδικαστικών προϋποθέσεων και ότι τα υποκείμενα των δεδομένων αυτών διαθέτουν αποτελεσματικές εγγυήσεις έναντι των κινδύνων κατάχρησης.»

73. Η ουσία της νομολογίας του Δικαστηρίου σε σχέση με την οδηγία 2002/58 είναι ότι οι χρήστες των μέσων ηλεκτρονικών επικοινωνιών έχουν κατ' αρχήν τη νόμιμη προσδοκία ότι, εφόσον δεν έχουν δώσει συγκατάθεση για το αντίθετο, οι επικοινωνίες τους και τα σχετικά δεδομένα παραμένουν ανώνυμα και δεν καταχωρίζονται²⁷.

74. Το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58 προβλέπει εξαιρέσεις στην υποχρέωση διασφάλισης του εμπιστευτικού χαρακτήρα. Στην απόφαση *La Quadrature du Net* εξετάζεται επίσης ο συγκερασμός των εν λόγω εξαιρέσεων με τα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων η άσκηση μπορεί να θιγεί²⁸.

75. Κατά το Δικαστήριο, η γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων κίνησης θα μπορούσε να δικαιολογηθεί μόνον προς τον σκοπό της διαφύλαξης της εθνικής ασφάλειας, του οποίου η σημασία «υπερβαίνει τη σημασία των λοιπών σκοπών του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58»²⁹.

76. Στην περίπτωση αυτή (εθνική ασφάλεια), το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η εν λόγω διάταξη, ερμηνευόμενη υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8, 11 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, «δεν αντιτίθεται, κατ' αρχήν, σε νομοθετικό μέτρο που παρέχει στις αρμόδιες αρχές τη δυνατότητα να διατάσσουν τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να προβαίνουν στη διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης του συνόλου των χρηστών των μέσων ηλεκτρονικών επικοινωνιών επί περιορισμένο χρονικό διάστημα, εφόσον συντρέχουν αρκούντως συγκεκριμένες περιστάσεις από τις οποίες δύναται να συναχθεί ότι το οικείο κράτος μέλος αντιμετωπίζει σοβαρή απειλή για την εθνική ασφάλεια [...], η οποία είναι πραγματική, ενεστώσα ή προβλέψιμη»³⁰.

²⁷ Απόφαση *La Quadrature du Net* (σκέψη 109).

²⁸ Όπ.π. (σκέψεις 111 έως 133).

²⁹ Όπ.π. (σκέψη 136).

³⁰ Όπ.π. (σκέψη 137), η υπογράμμιση δική μου. Κατά το Δικαστήριο, τούτο συμβαίνει «[μ]ολονότι ένα τέτοιο μέτρο αφορά, αδιακρίτως, όλους τους χρήστες μέσων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, χωρίς αυτοί να φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, ότι έχουν σχέση [...] με απειλή για την εθνική ασφάλεια του εν λόγω κράτους μέλους», και πρέπει επομένως «να γίνει δεκτό ότι η ύπαρξη τέτοιας απειλής αρκεί αφ' εαυτής για να γίνει δεκτή η ύπαρξη τέτοιας σχέσης» (όπ.π.).

77. Ειδικότερα, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο «σκοπός της διαφύλαξης της εθνικής ασφάλειας» «περιλαμβάνει την πρόληψη και την καταστολή δραστηριοτήτων ικανών να αποσταθεροποιήσουν σοβαρά τις θεμελιώδεις συνταγματικές, πολιτικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας και, ειδικότερα, να απειλήσουν άμεσα την κοινωνία, τον πληθυσμό ή το ίδιο το κράτος»³¹.

78. Ωστόσο, το νόημα της απόφασης La Quadrature du Net θα αναιρούνταν αν οι κρίσεις της σχετικά με την εθνική ασφάλεια επεκτείνονταν σε αδικήματα, ακόμη και σοβαρά, τα οποία δεν συνιστούν απειλή κατά της εθνικής ασφάλειας, αλλά κατά της δημόσιας ασφάλειας ή άλλων συμφερόντων που προστατεύονται από τον νόμο.

79. Για τον λόγο αυτόν, το Δικαστήριο μερίμνησε ώστε να διακρίνει μεταξύ των εθνικών νομοθετικών μέτρων που προβλέπουν την προληπτική, γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων κίνησης και θέσης για την προστασία της εθνικής ασφάλειας (σκέψεις 134 έως 139 της απόφασης La Quadrature du Net) και εκείνων που αφορούν την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και την προστασία της δημόσιας ασφάλειας (σκέψεις 140 έως 151 της ίδιας απόφασης). Τα πρώτα και τα δεύτερα δεν μπορούν να έχουν την ίδια εμβέλεια, ειδάλλως η ως άνω διάκριση καθίσταται άνευ αντικειμένου.

80. Επομένως, οι πράξεις για τη διατήρηση δεδομένων κίνησης και θέσης με σκοπό την καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας εκτίθενται στις σκέψεις 140 έως 151 της απόφασης La Quadrature du Net. Σε αυτές πρέπει να προστεθούν, για τον ίδιο σκοπό, οι πράξεις που επιτρέπουν την προληπτική διατήρηση των διευθύνσεων IP και των δεδομένων που αφορούν την ταυτότητα του προσώπου (σκέψεις 152 έως 159 της εν λόγω απόφασης), καθώς και την «κατεπείγουσα διατήρηση» των δεδομένων κίνησης και θέσης (σκέψεις 160 έως 166 της ίδιας απόφασης).

81. Ασφαλώς, η κατάχρηση της αγοράς είναι απολύτως επιλήψιμη, καθότι βλάπτει «την ακεραιότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών και την εμπιστοσύνη του κοινού στις κινητές αξίες και τα παράγωγα μέσα». Στο ίδιο μέτρο, μπορεί να χαρακτηριστεί, κατά περίπτωση, αξιόποινη πράξη και, στις πιο διακεκριμένες περιπτώσεις, σοβαρό αδίκημα³².

82. Επομένως, με την παραπομπή στην αμοιβαία συνεργασία των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών για την πρόληψη και την καταπολέμηση σοβαρών μορφών εγκλήματος που επηρεάζουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή κοινό συμφέρον το οποίο καλύπτεται από πολιτική της

³¹ Απόφαση La Quadrature du Net (σκέψη 135). Είναι αληθές, όπως επισήμανα στο σημείο 39 των προτάσεων SpaceNet και Telekom Deutschland, ότι οι ως άνω απαιτήσεις συνεπάγονται ένα αυστηρότερο και περιοριστικότερο από εκείνο που προκύπτει από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ) σε σχέση με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ). Τούτο επιτρέπεται, ασφαλώς, βάσει του άρθρου 52, παράγραφος 3, in fine, του Χάρτη. Με την επιφύλαξη ότι, όπως επισήμανα στο σημείο 40 των εν λόγω προτάσεων, η νομολογία του ΕΔΔΑ στις αποφάσεις της 25ης Μαΐου 2021, Big Brother Watch και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου (CE:ECHR:2021:0525JUD005817013), και Centrum för Rättvisa κατά Σουηδίας (CE:ECHR:2021:0525JUD003525208), καθώς και στην απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2015, Zakharov κατά Ρωσίας (CE:ECHR:2015:1204JUD004714306), αφορά καταστάσεις οι οποίες δεν είναι συγκρίσιμες με τις επίμαχες στις υπό κρίση αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως. Εν κατακλείδι, η απάντηση πρέπει να αναζητηθεί με την εφαρμογή εθνικών ρυθμίσεων οι οποίες θεωρούνται ότι συνάδουν με την *εξαντλητική* ρύθμιση της οδηγίας 2002/58, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο.

³² Βλ. οδηγία 2014/57/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς (οδηγία για την κατάχρηση αγοράς) (ΕΕ 2014, L 173, σ. 179).

Ένωσης, το παράρτημα I του κανονισμού (ΕΕ) 2016/794³³ περιλαμβάνει στην εν λόγω έννοια, μαζί με άλλες επιλήψιμες συμπεριφορές, την «κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών και χειραγώγηση της χρηματοπιστωτικής αγοράς».

83. Βεβαίως, ο χαρακτηρισμός της κατάχρησης της αγοράς ως αδικήματος, ακόμη και σοβαρού εφόσον συντρέχει περίπτωση, είναι ο ίδιος που θα μπορούσε να αποδοθεί σε πολλές άλλες παραβάσεις που θίγουν συναφή δημόσια συμφέροντα και πολιτικές της Ένωσης. Στο παράρτημα I του κανονισμού 2016/794 απαριθμούνται, μεταξύ άλλων παραδειγμάτων σοβαρής εγκληματικότητας, η διακίνηση ναρκωτικών, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα κυκλώματα παράνομης μετανάστευσης, η εμπορία ανθρώπων, η απαγωγή, η παράνομη κατακράτηση και η περιαγωγή σε ομηρία, οι εγκληματικές πράξεις κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, η παραποίηση/απομίμηση και η πειρατεία προϊόντων, τα εγκλήματα στον τομέα της πληροφορικής, η διαφθορά και τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της ρύπανσης από τα πλοία.

84. Τα δημόσια συμφέροντα που προστατεύονται με την ποινικοποίηση ορισμένων από τις ως άνω συμπεριφορές μπορεί να έχουν την ίδια ή μεγαλύτερη σημασία από εκείνα που διαφυλάσσονται με την καταστολή της κατάχρησης αγοράς. Τούτο δεν σημαίνει, όμως, ότι οι εν λόγω συμπεριφορές συνεπάγονται απειλή για την εθνική ασφάλεια, κατά την έννοια της απόφασης *La Quadrature du Net*³⁴.

85. Όπως υποστήριξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οδηγία 2003/6 και ο κανονισμός 596/2014 σκοπούν στην επίτευξη μιας εσωτερικής αγοράς (ειδικότερα, στον τομέα των χρηματοπιστωτικών αγορών) και όχι στη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας³⁵.

86. Η επέκταση της έννοιας της «απειλής κατά της εθνικής ασφάλειας» στα αδικήματα κατάχρησης αγοράς θα παρείχε την ευκαιρία επέκτασής της σε πολλές άλλες, εξίσου σημαντικές, πράξεις προσβολής δημόσιων συμφερόντων, τις οποίες όμως ένα ποινικό δικαστήριο δύσκολα θα ενέτασσε στην εν λόγω πολύ στενότερη έννοια. Εάν το Δικαστήριο δεχθεί τέτοια δυνατότητα, η λεπτή ισορροπία στην οποία στηρίχθηκε η απόφαση *La Quadrature du Net* θα έχει απολέσει κάθε χρησιμότητα.

87. Εν κατακλείδι, δεν χωρεί αμφιβολία ότι τα «υπάρχοντα» αρχεία/στοιχεία καταγραφής που μνημονεύονται στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2003/6 και στο άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η', του κανονισμού 596/2014 είναι εκείνα τα οποία, κατά την ερμηνεία του Δικαστηρίου, η οδηγία 2002/58 επιτρέπει να διατηρούνται για την καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας και την προστασία της δημόσιας ασφάλειας. Δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να εξομοιωθούν με τα δεδομένα που διατηρούνται προληπτικά, γενικά και χωρίς διάκριση για την προστασία της εθνικής ασφάλειας.

³³ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2016, για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ (ΕΕ 2016, L 135, σ. 53).

³⁴ Όσον αφορά τη δυνατότητα θέσπισης ενός *tertium genus* αδικημάτων, μεταξύ της εθνικής ασφάλειας και της σοβαρής εγκληματικότητας, παραπέμπω στα σημεία 51 και 52 των προτάσεων *Commissioner of the Garda Síochána*.

³⁵ Περισσότερο επικριτικός, ο συνήγορος υπεράσπισης του VD υπενθύμισε, κατά την παρέμβασή του στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η εθνική ασφάλεια έχει συνδεθεί με πλείονες κατηγορίες αδικημάτων στα ολοκληρωτικά πολιτικά καθεστώτα, που αναζητούν παντού απειλές κατά της ασφάλειας του κράτους.

Γ. Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

88. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν, στην περίπτωση που η γαλλική ρύθμιση σχετικά με τη διατήρηση των δεδομένων σύνδεσης δεν είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης, επιτρέπεται η προσωρινή διατήρηση των αποτελεσμάτων της.

89. Λαμβανομένων υπόψη των ημερομηνιών υποβολής των αιτήσεων προδικαστικής απόφασης, το αιτούν δικαστήριο δεν μπορούσε να γνωρίζει ότι η απάντηση στις αμφιβολίες του περιέχεται στην απόφαση (της 6ης Οκτωβρίου 2020) *La Quadrature du Net* (ιδίως, στις σκέψεις 213 έως 228), στην οποία το Δικαστήριο εφάρμοσε, συναφώς, την παραδοσιακή νομολογία.

90. Κατά το Δικαστήριο, οσάκις διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8, 11 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, «το αιτούν δικαστήριο δεν μπορεί να εφαρμόσει διάταξη του εθνικού του δικαίου η οποία του παρέχει την εξουσία να περιορίσει χρονικώς τα αποτελέσματα μιας απόφασης που εκδίδει το εν λόγω δικαστήριο δυνάμει του δικαίου αυτού και με την οποία διαπιστώνεται η έλλειψη νομιμότητας της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής νομοθεσίας»³⁶.

91. Τούτο διότι «μόνον το Δικαστήριο δύναται, κατ' εξαίρεση και για επιτακτικούς λόγους ασφάλειας δικαίου, να αποφασίσει ότι διάταξη του εθνικού δικαίου που έχει κριθεί αντίθετη προς κανόνα του δικαίου της Ένωσης μπορεί προσωρινά να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται»³⁷. «[Π]εριορισμός των διαχρονικών αποτελεσμάτων της εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνείας του δικαίου αυτού μπορεί να γίνει μόνο με την απόφαση με την οποία το Δικαστήριο αποφαινεται επί της αιτηθείσας ερμηνείας»³⁸, περίπτωση η οποία δεν συνέτρεχε στην απόφαση της 8ης Απριλίου 2014, *Digital Rights Ireland* κ.λπ.³⁹

92. Ως εκ τούτου, αφού το Δικαστήριο δεν έκρινε σκόπιμο τον περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της ερμηνείας που έδωσε στην οδηγία 2002/58, το αιτούν δικαστήριο δεν μπορεί να αποφασίσει να παρατείνει την ισχύ εθνικής ρύθμισης μη συμβατής με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης οι οποίες, όπως στην περίπτωση της οδηγίας 2003/6 και του κανονισμού 596/2014, πρέπει να ερμηνευθούν υπό το πρίσμα της πρώτης ως άνω οδηγίας.

Δ. Το τρίτο προδικαστικό ερώτημα

93. Στο ίδιο ως άνω πνεύμα, με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα το *Cour de Cassation* (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) ζητεί να διευκρινιστεί αν ένα εθνικό δικαστήριο δύναται να διατηρήσει προσωρινά σε ισχύ τα αποτελέσματα νομοθεσίας «που επιτρέπει στους υπαλλήλους ανεξάρτητης δημοσίας αρχής, επιφορτισμένης με τη διεξαγωγή ερευνών στον τομέα της καταχρήσεως της αγοράς, να ζητούν, χωρίς προηγούμενο έλεγχο δικαιοδοτικού οργάνου ή άλλης ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, την κοινοποίηση δεδομένων συνδέσεως».

³⁶ Απόφαση *La Quadrature du Net* (σκέψη 220).

³⁷ Όπ.π. (σκέψη 216).

³⁸ Όπ.π.

³⁹ Απόφαση C 293/12 και C 594/12 (EU:C:2014:238).

94. Το ως άνω ερώτημα στηρίζεται, εκ νέου, στην παραδοχή ότι η εν λόγω ρύθμιση είναι, αυτή καθεαυτήν, αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης⁴⁰. Τούτο διαπιστώνει και το ίδιο το αιτούν δικαστήριο: παρότι η AMF είναι ανεξάρτητη διοικητική αρχή, «η ευχέρεια που παρέχεται στους υπεύθυνους ερευνών της να λαμβάνουν δεδομένα συνδέσεως χωρίς προηγούμενο έλεγχο από δικαιοδοτικό όργανο ή άλλη ανεξάρτητη διοικητική αρχή δεν ήταν σύμφωνη με τις απαιτήσεις που θέτουν τα άρθρα 7, 8 και 11 του Χάρτη [...] όπως έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο»⁴¹.

95. Στο ίδιο συμπέρασμα οδηγεί η απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Μαρτίου 2021, *Prokuratuur* (Προϋποθέσεις πρόσβασης σε δεδομένα σχετιζόμενα με ηλεκτρονικές επικοινωνίες)⁴², στις σκέψεις 51 επ. της οποίας τονίζεται ότι η πρόσβαση των αρμόδιων εθνικών αρχών στα διατηρούμενα δεδομένα πρέπει να υπόκειται σε προηγούμενο έλεγχο, ο οποίος διενεργείται είτε από δικαστήριο είτε από ανεξάρτητη διοικητική αρχή, που έχει την ιδιότητα «τρίτου» σε σχέση με τον αιτούντα την πρόσβαση στα εν λόγω δεδομένα.

96. Υπό τις συνθήκες αυτές, η απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να είναι πανομοιότυπη με εκείνη που δόθηκε στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

V. Πρόταση

97. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο *Cour de cassation* (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) ως εξής:

- «1) Το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς (κατάχρηση αγοράς), και το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η', του κανονισμού (ΕΕ) 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την κατάχρηση της αγοράς (κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς) και την κατάργηση της οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ, έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά εθνική ρύθμιση η οποία επιβάλλει στις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών την υποχρέωση γενικής και χωρίς διάκριση διατήρησης των δεδομένων κίνησης στο πλαίσιο της διερεύνησης πράξεων με χρήση εμπιστευτικών πληροφοριών ή πράξεων χειραγώγησης και κατάχρησης της αγοράς.
- 2) Ένα εθνικό δικαστήριο δεν δύναται να περιορίσει τα διαχρονικά αποτελέσματα της διαπίστωσης της μη συμβατότητας με το δίκαιο της Ένωσης εθνικής νομοθεσίας που επιβάλλει στους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών υποχρέωση γενικής και χωρίς διάκριση διατήρησης των δεδομένων κίνησης μη συμβατή με το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 8, 11 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της

⁴⁰ Όπως προεκτέθηκε, το *Conseil constitutionnel* (Συνταγματικό Δικαστήριο) ακύρωσε το άρθρο L. 621-10 του CME. Με την απόφαση του *Conseil d'État* (Συμβουλίου της Επικρατείας), της 21ης Απριλίου 2021, αναγνωρίζεται, σε πλείονα χωρία, ότι πρόσβαση στα δεδομένα πρέπει να παρέχεται κατόπιν προηγούμενου ελέγχου δικαστηρίου ή ανεξάρτητης αρχής της οποίας η απόφαση είναι δεσμευτική.

⁴¹ Σημεία 28 και 43 των αντίστοιχων διατάξεων περί παραπομπής. Η νομολογία στην οποία γίνεται παραπομπή ανάγεται στην απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, *Tele2 Sverige* και *Watson* κ.λπ. (C-203/15 και C-698/15, EU:C:2016:970), σκέψη 120.

⁴² Απόφαση C-746/18 (EU:C:2021:152).

Ευρωπαϊκής Ένωσης, και επιτρέπει την κοινοποίηση δεδομένων σύνδεσης στη διοικητική αρχή που είναι επιφορτισμένη με τη διερεύνηση περιπτώσεων κατάχρησης της αγοράς χωρίς προηγούμενο έλεγχο από δικαστήριο ή ανεξάρτητη διοικητική αρχή.»